

PAGINI DIN ISTORIA
TRAUMATOLOGIEI ȘI ORTOPEDIEI
AUTOHTONE: APORTUL LUI NICOLAE
TESTEMIȚANU

Ion MARIN,
Catedra Ortopedie și Traumatologie,
USMF N. Testemițanu

Summary

Pages from the autochthonous history of Traumatology and Orthopedy: contribution of N. Testemițanu

The contribution of Nicolae Testemițanu to establish and development of Traumatological and Orthopedical service in the Republic of Moldova are presented. As a director of the Republican Clinical Hospital, later Rector of the Medical Institute, Minister of Health, he has contributed directly to the establishment of Traumatological and Orthopedical service in the republic: to opening the first specialized department (1959), to the inauguration of Traumatology and Orthopedy Chair (1962), to the establishment of the Republican Clinical Hospital of Traumatology and Orthopedy (1964), to the training of specialists in this field etc.

Резюме

Страницы из истории отечественной травматологии и ортопедии в Республике Молдова: вклад Н. Тестемицану

Представлена роль Николая Тестемицану в развитии травматологии и ортопедии в Республике Молдова. Будучи главным врачом РКБ, позже ректором КГМИ, министром здравоохранения непосредственно участвовал в создании данной службы: открытие первого травматологического отделения (1959), организация Кафедры травматологии и ортопедии (1962), строительство Республиканской клинической больницы травматологии и ортопедии (1964), подготовка кадров для специализированных учреждений республики и др.

În perioada postbelică, în Republica Moldova serviciul de ortopedie osteoarticulară lipsea, iar pacienții afectați de traumatisme erau tratați, conform posibilităților de pe atunci, de medicii-chirurghi. În ramură activau numai 2 specialiști: I. Kirnicianski, în cadrul Catedrei *Chirurgie Spitalicească* a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC), și G. Egorov, la Spitalul invalizilor de război cu sediul la Camenca, ulterior la Saharna. În același timp, în republicile Uniunii Sovietice funcționau 39 de catedre (ulterior – 93) pe specialitatea Traumatologie și Ortopedie, 17 institute științifico-practice de sine stătătoare, 5 institute de protezare și ortezare pentru sistemul locomotor, multiple secții și cabinete specializate, instituții sanatoriale de profil, care funcționează și în prezent. Astfel de centre, patronate de guvernările respective, activează în multe țări ale lumii, deoarece ele fac parte din complexul sistemului de securitate (de rând cu forțele armate și cele de interne) și sunt necesare în situații de urgențe în traumatisme cotidiene, în cazuri de calamități naturale sau militare; catastrofe aeriene, maritime etc. Un pericol deosebit există în zonele seismice, în care ne aflăm și noi – regiunea Munților Carpați (1940, 1977, 1986).

Nicolae Testemițanu, 85 de ani de la nașterea căruia comemorăm anul acesta, a fost personalitatea care s-a încadrat la maximum în lichidarea acestor goluri în specialitatea dată. În anul 1951, după absolvirea ISMC, și-a ales ca temă de doctorat (fiind în secundariat clinic) problema osteosintezei oaselor fracturate în traumatisme, susținută în 1958 și publicată ca monografie în 1960. Activând în funcție de medic-șef, a deschis prima secție de traumatologie și ortopedie în republică (40 de paturi) în anul 1959 (șef – Larisa Iacuinin), în cadrul Spitalului Clinic Republican. În 1962, în calitate de rector al ISMC, a inaugurat Catedra *Traumatologie și Ortopedie* (șef – prof. N. Gladârevski, conferențiar – N. Testemițanu, asistenți – S. Stamatîn și B. Strelețchi; aspiranți – I. Marin și P. Pulbere). Încă în anul 1961, la inițiativa lui, cu susținerea Asociației Chirurgilor, a fost creată Asociația republicană a traumatologilor-ortopezi (ATORM).

N. Testemițanu s-a ocupat personal de pregătirea cadrelor în ramură – prin subordonatură, internatură, secundariat clinic, aspirantură; profilarea medicilor pasionați de această disciplină (din 1991 s-a trecut la rezidențiat), folosind în acest scop centre prestigioase din Moscova, Kiev, Leningrad, Harkov, Minsk, Kurgan. Personal a dirijat și a participat la elaborarea programelor și planurilor de studii, tematicii științifice, strategiei și tacticii dezvoltării serviciului nominalizat în republică (secții specializate, cabinete respective în policlinici, puncte traumatologice în orașele mari). O mare atenție acorda cercului științific studentesc al Catedrei (sursă de selectare a viitorilor specialiști), sistemului de dispensarizare a pacienților cu patologii osteoarticulară, regimului de curăție în raioanele și orașele republicii de către specialiștii Catedrei și clinicilor respective. Fiind

ministru al sănătății, a dirijat construirea, înzestrarea, amenajarea și funcționarea Spitalului Clinic Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare – SCTO (1964, medic-șef – B. Strelețchi, str. Academiei 11; *vezi imaginea*), la baza căruia a plasat Laboratorul de prelevare, conservare și distribuție a țesuturilor alogene și xenogene; în perspectivă – de 550 de paturi, cu scopul de inaugurare în viitor a Institutului de Traumatologie, Ortopedie și Protezare, care, cu regret, a rămas nerealizat. Acest centru științifico-practic era prevăzut ca o instituție statală de importanță majoră: instruirea studenților, cursanților; perspective de dezvoltare a științei, menținerea și creșterea continuă a specialiștilor, recuperarea modernă a pacienților afectați de traumatisme și boli ortopedice, „Templu” de cultură profesionistă, „stat major” de organizare și dirijare a ajutorului medical și a tratamentului specializat acordat sinistraților în caz de cutremur de pământ sau alte dezastre – funcții pe care astăzi le exercită Catedra respectivă și Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie.

Intențiile unor demnitari de a diviza SCTO în compartimente ale unor centre medicale polivalente (Ministerul Sănătății nu acceptă așa ceva!) contrazice principiile internaționale la acest capitol. Ar fi rațională reintregirea SCTO (cum a fost la inaugurare, în 1964), cu localizarea serviciului reintegrat în localul Centrului de Ortopedie, Protezare și Recuperare. Prin asta ponderea eficacității serviciului în cauză ar deveni incomparabil de avantajoasă pentru pacienți, instituțiile de vârf ale republicii, inclusiv pentru organele financiare; păstrarea corpului de specialiști unici în ramură, a tradițiilor și experienței profesionale acumulate pe parcursul a circa 50 de ani: peste 3500 de intervenții chirurgicale și peste 25000 de consultații anual – în cele mai complicate patologii ale aparatului locomotor.

Rolul de fondator al școlii naționale și al serviciului dat în Republica Moldova aparține profesorului N. Testemițanu. Spre anul 1990, în republică

deja funcționau 2600 de paturi specializate și circa 300 de specialiști. Matca acestui „stup” prodigios în ramură a fost și este Catedra, 50 de ani de la inaugurarea căreia celebrăm în anul curent. Prin mobilizarea membrilor Asociației, aceasta a contribuit la rezolvarea științifico-practică a multor probleme importante de cercetare, diagnostic, tratament și profilaxie în traumatologia și ortopedia tradițională, în complicațiile septice, chirurgia mâinii, chirurgia plastică, chirurgia vertebrală, oncologia osteoarticulară, chirurgia osteoarticulară pediatrică; la folosirea fixatoarelor moderne de osteosinteză, a diferitelor tipuri de endoprotezare, la implementarea tehnicii microchirurgicale, endoscopice etc. În aceste aspecte, succese impunătoare aparțin specialiștilor practici din clinicile Catedrei: B. Strelețchi, D. Bâtcă, I. Solohin, N. Mihul, N. Dolghii, V. Goian, V. Starțun, Vera Vucolov, Marina Tihun, V. Cociubinschi, V. Perevoznic, I. Baciuc, B. Donțov, V. Gladăș, O. Cerempei, V. Dmitrienco, Gh. Pavelescu, A. Tagadiuc, Lilia Spânu, Gr. Spânu, L. Vizitiu, T. Semeniuc, A. Crușinșchi, I. Munteanu, V. Rafulia, D. Buzu, A. Gherman, V. Orlov, L. Barat, C. Usatâi, A. Munteanu, Agnesia Scobioală, S. Melnic, Ludmila Cușnir, Elena Burlacu, Elena Repin, Ludmila Cernigov, Ludmila Vrabii, S. Strungaru, Neli Kurski, S. Mironeanșchi, Iu. Nichiforov, C. Codreanu, I. Tataru, A. Usatâi, I. Ivanenko, Nina Zambîțchi, V. Gânga, Raisa Ciobanu, Gh. Ivancenکو, Stela Monahov, Silvia Covalciuc, Veronica Terehov, Aurelia Solcan, Anișoara Cimil etc. La fel, zeci de medici tineri își perfecționează măiestria la specialitatea preferată în cadrul SCTO.

Este necesar de subliniat că acest patrimoniu medical de înalt profesionalism al serviciului de recuperare a pacienților afectați de patologii osteoarticulare severe conține, de asemenea, intelectul, munca și jertfirea de sine a sutelor de asistente medicale, infirmiere; ale personalului din subdiviziunile paraclinice și auxiliare ale SCTO.

Pe parcursul anilor, Catedra *Traumatologie, Ortopedie și Chirurgie de Campanie* (cum i-a completat denumirea N. Testemițanu în 1967) permanent este în fruntea tuturor evenimentelor importante ale serviciului nominalizat: a organizat 12 conferințe și 7 congrese naționale pe probleme actuale în patologii osteoarticulare; a condus și dirijează în continuare activitatea ATORM – peste 400 de ședințe de la inaugurare (prezentări de management, științifico-practice, informații „la zi”, demonstrarea pacienților cu scop științific și cazuistico-didactic, discutarea tezelor de doctorat (35) și postdoctorat (16), primirea noilor membri în Asociație etc.). Desfășoară atestarea profesională a specialiștilor din republică, ține o strânsă colaborare cu Ministerul Sănătății, efectuează o impunătoare activitate în cadrul USMF

N. Testemițanu, face schimb de experiență cu centre înrudite din Europa, Asia, SUA, Africa. Participă și face prezentări științifice la numeroase conferințe, congrese și expoziții internaționale; multe invenții ale autorilor autohtoni sunt medaliate. Specialiștilor noștri le aparțin publicații ca manuale, monografiile, tratate valoroase, de asemenea articole în diferite reviste prestigioase din Rusia, Ucraina, România, SUA, Anglia, Franța etc. (N. Gladârevski, Natalia Gheorghiu, N. Testemițanu, S. Stamatina, Larisa Iacuin, I. Priscari, I. Marin, M. Corlăteanu, V. Remizov, V. Bețișor, F. Gornea, P. Moroz, P. Ciobanu, S. Vetrilă, S. Pâslari, P. Pulbere, A. Taran, N. Caproș, Gh. Croitoru, Gr. Verega, A. Moraru, M. Darciuc, A. Manea, O. Pulbere, C. Cozub, V. Vetrilă, I. Vacarciuc, V. Pascari, P. Țapu, I. Tofan, N. Erhan etc.).

Pe parcurs Catedra a fost condusă de d.h.m., profesorii universitari N. Gladârevski (1962-1965), N. Testemițanu (1965-1968), Natalia Gheorghiu (1968-1970), S. Stamatina (1970-1991), I. Marin (1991-1998), F. Gornea (din 1998).

La Catedră există o expoziție permanentă de materiale didactice, materiale din istoria USMF N. Testemițanu și a Catedrei *Ortopedie și Traumatologie* (așa este numită din 2010), o galerie de portrete ale renumiților savanți.

Obiectivele expuse, jubileul de 50 de ani ai Catedrei, 85 de ani de la naștere și peste 25 de ani de la trecerea în eternitate a profesorului universitar, academicianului (post-mortem) Nicolae Testemițanu – toate acestea ne dictează ca ATORM să-i poarte numele. Această doleanță este exprimată repetat, inclusiv la Congresul VII al traumatologilor-ortopezi din 22.09.2011, și publicată în materialele acestui forum, de asemenea în tratate și în reviste de specialitate din R. Moldova și România.

Bibliografie

1. Gornea F., Marin I., Țapu P., Caproș N., Verega Gr., Tofan I., Moraru A., Ojog S., Vacarciuc I. *Ortopedie și Traumatologie* (manual). Chișinău; C.-P. Medicina, 2010.
2. Marin I., Gornea F. *Catedra Ortopedie, Traumatologie și Chirurgie de Campanie la 40 de ani de la fondare*. Chișinău, 2002, 16 p.

3. Marin I., Stamatina S., Pulbere P. *Chirurgia de Campanie* (manual). Chișinău: Civitas, 1997.
4. Marin I., Iacuin Larisa, Pulbere P. *Pagini din istoria traumatologiei și ortopediei*. În: Materialele conferinței practico-științifice dedicate jub. de 180 ani de la înființarea Spitalului Clinic Republican. Chișinău, 1997: 33-34.
5. Marin I. *Pagini din istoria dezvoltării serviciului Traumatologie și Ortopedie în R. Moldova*. În: Revista de Ortopedie și Traumatologie (București), 2006; 3-4 (16): 279-281.
6. Marin I. *Rolul profesorului N. Testemițanu în dezvoltarea serviciului Traumatologie și Ortopedie în R. Moldova*. În: Anale Științifice, USMF, Chișinău, 2010; 1 (4): 19-20.
7. Stamatina S., Marin I. *Rolul catedrei în organizarea și perfecționarea științifică a traumatologiei și ortopediei contemporane*. Chișinău, 1991: 9-11.
8. Stamatina S., Marin I., Pulbere P. *Traumatologie și Ortopedie* (manual). Chișinău: Universitas, 1993.
9. Testemițanu N., Priscari I. *Frecvența traumatismelor și maladiilor ortopedice în R. Moldova, căile de dezvoltare a ajutorului specializat*. În: Materialele Conferinței IV a traumatologilor-ortopezi din R. Moldova. Chișinău, 1973: 10-12
10. Приказ Министра Здравоохранения СССР № 125 М, 12 августа 1957 года. *О профилактике травматизма, улучшении травматологической и ортопедической помощи населению*. Москва, 1957.
11. Stamatina С. И., Марин И. М. *Роль кафедры медицинского института в развитии ортопедии и травматологии в Молдавской ССР*. В журнале Ортопедия, Травматология и Протезирование, 1982; 7: 64-66.
12. Stamatina С. И., Марин И. М., Долгий Н. И., Стрелецки Б. С. *Организация травматолого-ортопедической помощи населению МССР. Совершенствование организации медицинской помощи сельскому населению*. Кишинэу, 1982: 78-79
13. Testemițanu Н. А. *Пути сближения уровней медицинской помощи городскому и сельскому населению Молдавской ССР*. Кишинэу: Штиинца, 1974, 304 с.
14. Testemițanu Н. А., Марин И. М., Ветрилэ С. Т., Стрелецки Б. С. *Состояние специализированной травматолого-ортопедической помощи в МССР и перспективы ее развития*. В журнале Вопросы Травматологии и Ортопедии, Москва, 1968: 5-7.
15. Testemițanu Н. А. (1927-1986). *Библиография*. Кишинэу, 1987, 42 с.